

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput secundum. Scripturam solam id est novas hominum privatorum
interpretationes omnium haereseon esse fundamentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

fundamenta sua inædificavit, & ex earum ruderibus muros suos fabricavit; Triste profecto tanti furoris & rabiei monumentum. Itaque hic liber ante oculos ponet ordinem, architecturam & poliriam Ecclesiæ Calvinisticæ jam ad summum gradum perductæ, Tempia ejus, Conciones, Sacramenta, Consistoria, officia Ministrorum, Seniorum, Diaconorum & Superintendentium. Quo fiet, ut veteris Ecclesiæ pulchritudo, majestas & magnitudo tanto evadat conspectior, collata ad novæ hujus deformitatem, humilitatem, & utilitatem. Quod si, dum in hoc argumento verfor, falcem, quod ajunt, immitto in alienam segetem, ad demetenda stirpis zizania, quæ Hæresis in pulcherrimos Ecclesiæ campos copiose conjecit, quis id carpet? Si dubia quædam moveo ab eadem hæresi ad turbandam domus Dei unitatem excitata, quæ est cur eo nomine reprehendar? Consilio certo id facio: Nam quemadmodum Synagogæ Hæreticorum scriptores historis suis fabulosis capita quædam in Religione controversa passim imperferunt, ut Lector una cum narrationibus ipsorum, doctrinæ, quam illi propinant, facilius percipiat gustum: ita mihi quoque hoc propositum fuit, ut Lector, dum historiam legit Hæreseos, simul agnoscat fallacem doctrinam erraticorum illorum, spirituum, inquam, malitiosorum & fraudulentorum, quos hæresis produxit: eademque opera intelligat imprudentiam, ne dicam stuporem & insaniam miserorum illorum, qui capi se & in castes induci sunt passi dulci eorum cantu, qui primi eos aggressi sunt, eo ipso ostendentes, quemadmodum ii, qui minimo quoque auræ afflatu frigescunt, parum firmæ sunt valerudinis, ita infirmam quoque admodum fuisse fidem ipsorum, & conscientiam maligno aliquo spiritu exagitatam, propterea quod relicta magna illa & regia via Ecclesiæ, in deserta atque avia loca sese contulerunt. Nec tamen tanta utar in hac tractatione, subtilitate, quin ii, quibus præcipue mea elaborata sunt scripta, ad novæ istius Theologiæ fundum & interiora ejusdem adyta queant penetrare, semperque veritatis aliquo radio collustrari.

(***)

SCRIPTURAM SOLAM, ID EST, NOVAS hominum privatorum interpretationes, omnium hæreseon esse fundamentum.

CAPUT SECUNDUM.

ARGUMENTUM.

- I. Omnes hæretici inde se perdidit, quod S. Scripturam ad sui sensum interpretari conati sunt.
- II. Quodnam posuerit Calvinus doctrina sua fundamentum.
- III. Hæretici quod volunt in Scripturis venantur.
- IV. Primitiva Ecclesia in ipso statim ortu extincta ac perditam fuisse, si Calvinus regulam voluisset sequi.
- V. Sola S. Scriptura littera non facit Christianum.
- VI. Antiquitatis respectus firmissimum semper fuit Ecclesiæ munimentum.
- VII. Quomodo humana traditiones ab Ecclesiæ traditionibus distinguenda sint.

EX præcedentibus libris didicistis, omnibus istis hæreticis, qui Germaniam, Galliam & Belgium infestarunt (astutiores illos dico) nihil in ore esse, nisi Scripturam, nihil eos velle credere, nisi Scriptura continetur, ex Scriptura formare omnes suas chimæras & nugas, ex Scriptura suam sibi quemque Religionem suo arbitratu fingere, Scripturam in omnes sensus, non aliter ac mollem ceram in omnes figuras, variare. Idem fecerunt omnes illorum antecessores, inde à Patriarcha illorum Simone, qui semper magistralē quandā auctoritatem in Scripturam sibi arrogarunt. Nam quemadmodum ex iisdem floribus aranea venenum, apis vero mel exsugit: eadem plane ratione ex Scripturæ sacris locis, unde tot sanctas divinasque meditationes sancti Patres exculpserunt, isti mille errores, mille opinionum monstra hausserunt. Sic ex eadem Scriptura & salus proficiscitur, & perditio: quemadmodum Poëtæ non sine mysterio fabulantur, sanguinem Gorgonis, qui ex dextri lateris venis profuebat, omnis generis morbos sanasse, sinistri vero lateris sanguinem perniciosum fuisse & lethalem. Quapropter non sine causa dixit Lutherus, Scripturam esse librum Hæreticorum, & solem oculis etiam maxime lippia-

lippientibus aspectabilem : & quemadmodum nullum sit vitium , cuius non aliquis reperitur patronus , ita nullum esse hæreticum , qui non locum aliquem Scripturæ ad suum particularem sensum detorquere possit. Nam ut in hydropico siti enecto , quidquid alimenti ingeritur , in aquosam substantiam convertitur , atque ita aqua , quæ rerum omnium , Pindaro teste , est præstantissima , illi nihilominus est mortifera , & morbum ejus nutrit : ita quidquid in Scriptura hæreticus legit , eo venæ illius insistantur atque intumescunt , vincula vitæ ipsius & continentia dissolvuntur , harmonia quæ corpori Ecclesiæ unitus fuerat , dissipatur atque evanescit , tandemque ipse à gremio Matris suæ avulsus , eo magis marcescit hæcescitque , quo plus peregrini hujus cibi assumit , qui in æternam mortem tandem illum dat præcipitem. Muncerus , quamvis Anabaptista , Prophetam se esse ex Scriptura probabat. David Georgius homo proflus diabolicus , ex Scriptura , se Messiam esse asserbat. Carolstadius ex Scriptura revelationes suas confirmabat , ut & Zvinglius somnia sua & visiones nocturnas ex eadem Scriptura demonstrabat. Sathanas ipse cum Deo contendens , Scriptura usus est. Quid igitur metuis inquit Chrysostomus hæretico Scripturam allegante ? Sapenunero , inquit Athanasius in vita S. Antonii , maligni spiritus exaudiuntur concentu harmonico psalentes , & sacras Scripturas impuro oro concinentes : nec raro , dum nos legimus , referre audiuntur extremas voces , tamquam Echo. Diabolus quoties cum Luthero conferret , Scripturam allegabat , ut scriptum est à me post ipsum , libro primo. Denique semper Scriptura fuit aërea , in qua omnes hæretici hæreseos suæ fundamenta jecerunt : & pulvinar , quo caput suum reclinarunt : & veteres ac læteri centenos , quibus nuditatem suam tegere semper conati sunt. Hæc illis ludus veluti est gladiatorius , hæc campus prælii , hæc circus , ubi sese exercent ; hæc theatrum est , ubi dramata , vel potius tragœdias suas exhibent : quamvis nec magisterium aut assequuti gladiatorum , nec jus habeant armorum , nec ab Athletarum collegio agnoscantur , nec personam , quam sustinent , digne sciant representare , nec denique in ulla harum functionum eam , qua opus est , auctoritatem à legitimo Magistratu obtinuerint. Scriptura nihilominus

fidem illis facit , & tutos præstat inter homines , sine cujus auctoritate ejeti fuissent , tamquam missi à diabolo. Et ut nullum est periculosius venenum eo quod saccharo obrectum est , eo quod avidius deglutiatur , & postea difficilius ejiciatur : ita nullus æque est error noxius , ac is , cui verbum Dei prætextitur , quo multi per simplicitatem suam capiuntur , non secus ac aves , quæ dum cibum querunt , mortem inveniunt inter arbusta & dumeta arte aucipis concinnata , plena laqueis & visco.

II. Calvinus qui Lutheri doctrinæ suam quam maxime , quamvis varie confirmavit , licet (quo erat animo elato) profiteri noluerit , se quidquam illi debere , hanc Maximam sive Regulam quasi in limine putatitiæ suæ Ecclesiæ collocavit. *Scripturam solam esse judicem controversarum Religionum , nec alio opus esse.* Hac regula se secutum , an credere debeat Symbolo Sancti Athanasii , professus est in Synodo Lausannensi , teste P. Carolo , qui interfuit. Eandem esse sui ipsius interpretem ; insignem fieri Deo injuriam , si dicamus , Scripturam , quam ipse nobis reliquit , obscuram esse. Et hoc est quod movit discipulum ipsius dilectum , quem tamquam alterum Joannem , sine fere fovit , Bernardinum Ochinum , postea , ut exposui libro quarto , Arrianismum amplexum , ut hanc pronunciarer sententiam : *Sacræ literæ , inquit , in se sunt profusus perspicua , in iis maxime , quæ sunt ad salutem necessaria.* Quod si non exstat in illis diserte dogma Trinitatis , ad credendum illud nemo obligatur. Non enim nisi illud tenemur credere , quod clare est in Scriptura explicatum Nimirum oblitus erat hic Gallorum Pseudoapostolus , se alio loco stultos excerebratos appellasse eos , qui se putant intelligere Scripturas. Ecce qui dicat in secundam ad Timotheum : *Per hoc , inquit , retunditur arrogantia quorundam insensatorum , qui se gloriantur non indigere Doctore , eo quod sufficiat solius Scripturæ lectio.* Nam qui muta Scriptura contentus auxilium vivæ vocis aspernatur , experietur quam sit malum , constitutum à Deo & Christo discendi medium contemnere. En quomodo in omnes sensus eam torqueat , modo facilem faciens tractabilemque & mox rursus obscuram & tractatu difficilem. Si non posset , inquit Tertullianus , perperam intelligi Scriptura , nulla foret hæresis. Facilis est , inquit Simplex igitur fuit atque rudis Augustinus , dicens , Deum eam obscurasse

obscurasse multorum variorumque mysteriorum v. lo obducto, ut per laborem difficultatemque arrogantia nostra compesceretur, liberareturque animus noster fastidio illo, quo plerunque laborant res obvia & faciles. Obscura, inquit alio loco Calvinus, nos exercent, at facilia fatiant. Sed oculatis istis Argis omnia sunt facilia & exposita, quæ aciem oculorum habent non minus penetrantem, quam Linceus ille, de quo est apud Plutarchum, cui nec rupes, nec lignum, nec mons, nec ullum aliud corpus quantumvis solidum objiciebatur, quod non visu penetraret. Omnia illis sunt facilia: at misero illi & caeco D. Augustino nihil non est difficile. Quod intelligo, inquit, in lectione Sacrae Scripturae, nihil est, respectu illius, quod ignoro. Ezechiel Scripturam appellat librum involutum. Eadem est magnus ille liber septem sigillis munitus, quem aperire nemo potest, præter Agnum, aut Sanctos, per specialem illius assistentiam. Quæ de re elegans exstat magni illius viri, quem per excellentiam Theologum appellamus, comparatio. Quemadmodum picturae quædam ita sunt in omnes partes obversa, ut quacunque eas, se sequi intuitu videantur, quod tamen omne in uno aliquo puncto aut lineamento positum est, quod pictores tantum intelligunt: ita qui in sacras literas oculos intendit, pluribus eas sensibus aptas deprehendit, qui omnes iudicio ejus satis quadrant, quum unus sit tantum genuinus & certus. Si persequutus fuisset similitudinem, addidisset etiam hoc: Quemadmodum tabula istam proprietatem non habitura sit, ut quaquaversus ad spectum obvertat, si ipsius picturae, aliud quam in ipsum pictorem, obtutus defigatur. (Hæc enim ratio est, ob quam imagines vultum oculosque spectatoribus obvertunt: quod non accideret, si aliud quam in artificem, visus dirigeretur.) Sic qui Scripturam contempletur, si animum ad verum Ecclesie sensum, insuper habita ipsa littera & ut ita dicam, scriptoris calamo, (ut etiam in picturis nulla penicilli habetur ratio) intendit, in S. Scriptura intelligenda numquam aberrabit. Secus, erroneo visu mendacium arripiet pro veritate, & umbram pro corpore, & quod de Ixione fabulis proditum est, nubem pro vera Junone amplexabitur. Scriprara, inquit quidam Barcinonensis Episcopus, similis est hereto omnis generis arboribus confito, quarum alia aliis fructibus sunt onustæ, tum hybernis, tum æstivis. Quidam natura sunt bonæ, quamvis cru-

di, alii, costati tantum: quidam succum habent dulcem, alii acidum, qui tamen durant diutius, & coctione redduntur mitiores. Ita in sacro Dei verbo quædam sunt in ipsa literæ simplicitate salubria, alia periculosa admodum atque insipida, nisi recoctione, hoc est recta explicatione mitescant. Sed non permissum est cuivis, in hac re aliquid conari, inquit S. Dionysius, licet nemo non præstantiam hanc sibi sumat.

III. Hereticus quidquid invenit in domo Dei & in divinis ceremoniis, feratur ac perquirat, atque ex eorum id, quod habet, compilat, id solum usurpans, quod suæ imaginationis fonti imponitur: omnia deinde suæ imaginationis fonti imponit, quas vult formas inde eliciens; ex quibus sibi sectam fingit speciosis prætextibus insignem, & sub verbi Dei nomine e suis phantasiis idolum sibi exculpit, easque fucis obducit, ne agnoscantur, quemadmodum mangones veteres panos interpolant, ut pro novis eos vendant. Patres quum viderent suæ ætate hæreticos scripturam perpetuo in ore habere, eodem modo exclamarunt, quo nos hodie: Quid hoc sibi vult suo quisque modo Scripturam lacerat. Aliter eam exponunt Novatus, Photinus, Sabellius; aliter Donatus & Macedonius; aliter Apollinaris, Nestorius & Eutyches. Nos loco illorum veterum ponamus Lutheranos, Zvinglianos, Anabaptistas, Calvinistas. Omnes isti, ut Vincentius Lerinensis ait, Scripturam ubique in scriptis suis inculcant, adeo ut ne paginam quidem in libris eorum reperias, quam non passim occupent ex Veteri & Novo Testamento desumpta testimonia. Et quemadmodum Moneta adulteratores alia metalla pauxillo auro & argento admiscunt, deinde Regum ac Principum imagines & nomina imprimunt, sine quibus erogari moneta illa non potest: sic hæretici falsa interpretatione depravatis S. Scriptura locis, divini verbi nomen obtinent, illaque ad opinionum suarum portenta velanda, ac populo commendanda abutuntur. Et quemadmodum homines graveolentes alarum hircos pastillis aliisque adscitis odoribus; sic hæretici doctrinæ suæ fetorem divini verbi fucis velare ac tegere student. Sed velut etiam si æthiopem quis cæcussa inducat, sumus tamen nasus, labia pendula & crassa, & mala turgida qualis sit facile produat: sic frustra Sectarii nefarios suos conatus religiosis prætextibus velant, quum aliunde illi ab omni parte appareant.

*Jam dudum patere doli, & sub veste latentis
Ulceris albidula seclum pus atque venenum.*

Esse inter Scripturæ libros nonnullos (ait ille, (a) quem merito pictorem hæreticorum appellavi;) quos hæresis vel non recipiat, vel si recipiat, adde-
dendo aut demendo corrumpat, ut suo proposito inserviant. Et illos ipsos, quos admittit, non retinere integros, sed adulterare, truncare, deformare, & varijs interpretationibus distorquere, atque ad arbitrium suum fingere. Hoc est quod faciunt & fecerunt, quotquot umquam ab Ecclesia desciverant, qui summam auctoritatem sibi assumunt in Scripturam, eique volunt præsidere, in hoc ut non admittant pro Scriptura, nisi quod placet, nec pro vero Scripturæ sensu & interpretatione, nisi quod proprium cerebrum ipsis dicat. Quod si firmum est hoc Calvinisticum fundamentum, non posse ullo modo sine Scriptura conservari Religionem, consequens est, duobus annorum milibus nullam fuisse in mundo Religionem, propterea quod toto illo temporis spatio non fuit Scriptura. Ubi enim fuit Scriptura, ante Moysen? Sed & hoc consequitur in Evangelica Apostolica, & Christiana Ecclesia, ad quinquaginta circiter annos à Salvatore mundi Religionem nullam fuisse: tam diu enim ad minimum Scriptura Evangelica & Apostolica caruit. Gallia quoque nostra trecentis integris annis, quibus destituta fuit Scriptura, ut Hilarius testatur, Cardinali Batonio interprete, quid esset fides Christiana ignoravit. Et negligentia accusandus est ipse Servator noster, qui nunquam suos remisit (suos dico, ad differentiam Indorum) ad Scripturam vel Veteris, vel Novi Testamenti. Quid quod Sacri Scriptores partem aliquam historiarum de CHRISTI tum vita, tum doctrina, nobis enarrasse contenti, quod reliquum erant, tanquam depositum quoddam, illis commiserunt, quos post se reliquerunt, ad administrandam Ecclesiam, & Scripturæ tam veteris, quam Evangelicæ, scabros, salebrosos & difficiles locos explanandos, nihil minus curantes, quam scribere: saltem septem illi Apostoli, qui nihil profusus scripserunt, sed doctrinam suam viva voce exposuerunt, & ad posteros per traditionem transmiserunt.

IV. Quanquam autem prolixius hæc de re quam forte opus sit, quibusdam agere videri possim; cohibere tamen me non possum, quia huic argumen-

to aliquantum adhuc immorer, quum hoc sit fundamentum hæreseos, desumptum per imperitiam ex his verbis capituli quarti Deuteronomij. *Non addetis ad verbum quod vobis loquor; nec auferetis ex eo.* Non enim animadvertunt, (ait ibidem Glossa) Deum tradere hic Regulam æquitatis, & hæresim omnem repellere. Vetat enim sanæ doctrinæ addi aliquid mali, aut deprehendi aliquid de veritate. Præclare Nicolaus de Lyra, Considerandum aitem additionem prohibitam esse, quæ sensum depravat, non verò eam, quæ eundem declarat atque illuminat. ut scriptum est in Ecclesiastico, capite vigesimo quarto: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Si primi illi Patres, Ecclesiæ defensores, cortici literæ mortuæ institissent, ut vult Calvinus, sæpe nudi atque inermes à veteribus hæreticis deprehensi fuissent. Nam ut prædones in densis atque asperis sylvis delitescunt, non audentes in camporum planitiem prodire: ita in diversis plerumque Scripturarum velut anfractibus Arrianus, Manichæus, Donatista, castra metatus est. Ibi illi opinionum suarum & errorum propugnacula exstruxerunt: nec exturbati inde à veteribus illis Ecclesiæ Catholicæ archistrategis poterunt, nisi ad motis traditionum Apostolicarum & verbi non scripti machinis. Arrius (ut inquit non vno in loco Augustinus) innumeris Scripturæ locis sese armabat, quæ illi non nisi per Ecclesiasticas traditiones excuti poterant. Dam-natus à Concilio per traditiones, iniuria se damnatum clamabat, Scripturam pro se facere: testimonia S. Scripturæ ad priorum interpretationem opposita, in alium sensum detorquebat. Dicentibus Partibus congregatis in Concilio Nicæno ad Arrium, Nonne Christus ipse inquit. *Ego & Pater unum sumus?* Verum est, regerebat Arrius, sed unitate non substantiæ, sed voluntatis. Et nihilominus tamen per Apostolicæ traditionis auctoritatem hæreticus declaratus est in pleno Concilio. At perperam damnatum se esse ipse conqueritur, & Scripturam pro se allegat. Iisdem armis Beza, quum per solam Scripturam non posset, Arrianos Transylvaniæ oppugnauit. At Scator, Ochinus & alij contra protestantur. In hoc mysterio Trinitatis, ne tantillum quidem velle se à Scriptura recedere. Qua de re audire operæ præcium est exclamationem Beze in libro, de punitione Hæreticorum, ubi, Catholicum certe in modum, sic loquitur. *Quid de vobis dicemus, sancti Patres,*

a Tertullian, de præscrips,

tres, qui tot annorum spatio, non voce, sed scriptis, quæ nulla abolebit dies, contra auctoritatem tot Regum, Principum & Hæreticorum, tanto cum labore, non sine effusione sanguinis vestri, magnum illud mysterium Trinitatis asseruistis, num impudentes atque ignorantes vos fuisse confitebimur? O Athanasi, qui hanc ob causam universum pæne terrarum orbem peragrasti, quorum admirabile illud Symbolum tuum tanta cum brevitate concinnasti? Eadem ratione Calvinus, qui non nisi ex sola Scriptura Religionem suam se formasse profitetur, Servetum, quem comburendum curavit, non potuit nisi per traditionem convincere: per quam etiam Baptisum infantium ipsi probavit, inquit, Infantibus salutarem aquam præberi quomodo feminis etiam Cæna Domini ministratur, licet id Scriptura non percipiat. At ille, ut & alij, iniuste se condemnatum clamans, ad magnum illud atque ultimum iudicium Calvinum citat. Vicinus Apostolis Tertullianus, Hæreticis, inquit, traditionem potius quam Scripturam opponendam esse: tantum enim abesse, ut per solam Scripturam lis dirimatur, ut magis etiam fovetur. Quum Episcopi Africani iam iam in partes discessuri essent super Baptismo Hæreticorum, quem Cyprianus ipse, unius partis caput, inefficacem esse assererat, receptum est universaliter eum obedientia (teste Augustino) hoc memorabile responsum, ex tripode Romano, tanquam oraculo Christiani orbis, profectum: Retinendam esse antiquam traditionem, nec quidquam in ea invocandam. Fuit hæc sententia Papæ Stephani, qui tunc Romæ præsidebat, à qua nullus unquam, nisi Hæreticus, appellavit. Approbandum esse inquit Augustinus Baptisum Hæreticorum, quamvis in scriptura non inveniat, quemadmodum multa etiam alia, quæ nobis sunt ab Apostolis relicta. Sanctus Chrysostomus scribit, non omnia Apostolos scriptis tradidisse, sed multa sine scripto, per traditionem reliquisse.

Hoc illud esse, quod sine scripto de anima in animam transijt, inquit Sanctus Dionysius, Hisce in victis armis, à traditione, germana Scripturæ sorore, suppeditatis, magni illi Ecclesiæ Catholicæ antesignani vicerunt; his omnes veteres hæreticos, innumeris conflictibus falsos fugato, prostraverunt: his adversus eos, qui arma sumere contra Ecclesiam sunt ausi, ducentis prælijs & amplius, victores evaserunt; his memoriam omnium etiam

validissimarum hæresium aboleverunt. Per traditionem demonstrarunt, solum Deum Patrem esse ingenitum, solum Filium genitum, Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere, eundem adorandum esse quum id nusquam percipiat Scriptura: & alia præterea innumera capita, quæ ipsa Christianismi fundamenta concernunt, vel proxime illa contingunt. Sed ecce versipellem Genevensis Evangelistæ calliditatem! In Christianorum causa defendenda non vult ad traditiones Apostolicas, quæ Scripturæ interpretandæ inserviunt, recurrere; & tamen in Judæorum causa Traditiones admittit: Christianæ Ecclesiæ Traditionem capitali odio prosequitur; at eam, quæ est Synagoga Judæicæ, amplectitur. (b) Judæis inquit, multa fuisse relicta, & quasi per manus tradita, quorum nulla exet mentio in Scriptura. Et alibi, de Benochio loquens Opinari, se ait, hanc Prophetiam custoditam fuisse apud Judæos, & per manus traditam, non scriptam; & reliquisse maiores posteris suis in perpetuam memoriam, notabilem hanc sententiam. Quid autem? Prophetæ multa Judæis tradiderunt sine scriptura, & idem facere non potuerint Apostoli? Num, quum partiti inter se magnum hoc Universum proficiscerentur ad capturam animarum, & ad prædicandum Evangelium, Bibliorum e dicem in manica quisque sua hunc in finem circumferebant, eumque auditoribus suis communicabant? Quot opus fuisset librorum eiusmodi millibus, quot versionibus? Equidem vix suffecisset omnium istius temporis libratorum opera, nam Typographorum multis demum post sæculis exstitit industria. Hæc enim ut vos dicitis, unicum erat fundamentum Religionis Christianæ, & oraculorū Dei secretus commentarius, & veritatis eius nuncius. Maxime vero post ultimum testamentum conditum, necesse erat Scripturam istam in Neophytorum esse manibus. Quod si non nisi ex Scriptura emanabat fides, certe eam Sanctus Sixtus, aut Dionysius in Gallicam linguam convertissent, ut ab hisce populis, qui ipsis sortito obtigerant, intelligeretur, & in aliqua Historia eius rei mentio exstaret. Hinc est, quod Zuinglius, vi veritatis coactus ait: Apostolorum tempore, nihil exstitisse litteris consignatum, sed eos viva voce populum erudivisse.

b Calv. in Psal. 104.

Epistolas autem suas, non tam ad docendos populos quam ad confirmandos in eo, quod ex ore ipsorum acceperant, scripsisse. Nonne etiam Eusebius negat quidquam minus in mentem venisse Apostolis, quam ut scriberent? O Calvinistæ, qui tantopere solam litteram, vrgeris, certo eo nomine digni estis qui vapuleis. Nam quid hoc aliud est, quam mendacij eam arguere? quum dicat Apostolus: *Fratres sicut et tenete traditiones quas didicistis sive per epistolam nostram.* (c) Et ubi habemus Traditionem Ecclesiæ, aliam probationem non esse quærendam Chrysostomus ait. Scripturam vero ipsam unde habetis, nisi per traditionem? Nam quis dixit vobis, in hoc libro contineri doctrinam salutis vestræ, magis quam in Ethicis Aristotelis, aut Officijs Ciceronis? Probare hoc non aliter potestis, quam per traditionem, relictam ab Apostolis, conservatam restitutamque per Ecclesiam, à qua ita edocti estis. Præterea, si omnia conspiciantur in Scriptura, mendax fuit S. Paulus, pollicitus Corinthijs, se de reliquis, quæ eos scire volebat, coram dispositurum, eaque ordinaturum. Hoc enim non alio modo ab ipso præstitum invenimus, quam per traditionem, quæ sola Religionem Christianam in orbe conservavit. *Promissionem, quam hic Apostolus fecit, inquit divus Augustinus, (d) ad ceremonias pertinere, in percipienda sacra Eucharistia observandas, quas nos ex traditione Ecclesiæ, didicimus absque Scriptura.* Scite Irenæus inquit, *Homines ut credant in Christum, nec atramento indigere nec charta; nam fidem in corde portare quam custodiant per traditionem, quomodo Spartiæ, qui quum scriptas Leges nullas haberent, observabant tamen eas, quæ inde a patrum ipsorum ætate erant ad ipsos per manus transmissæ.* Tertullianus, (e) *Harum inquit & aliarum eiu/modi disciplinarum (putes eum alloqui Calvinistam) si legem exposcules, nullam invenies, traditio tibi præstendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* Scilicet est Lex quædam non scripta, cui tenetis obedire: quæ non potest in dubium vocari, quamvis origo eius non appareat; nam progressus apparet & observatio. Nam quemadmodum de Apellis picturis legimus, ijs inquam, quibus hominis alicuius imaginem effigiemque naturæ similem representaverat, fuisse eas ita ad vivum expressas, ut facile esset Physiognomis, post aliquot etiam sæcula, factæ ex tabula iudicio, de illius, qui de pictus in ea olim fuerat, natura atque indole

pronunciare: ita ex traditionis Apostolicæ antiquitate, non obstante sæculorum lapsu, quæ fuerit primitiva Apostolorum constitutio, sine errore licet diiudicare. Hæc est illa traditio quæ præteritas res, præsentis facit; & præsentis, futuras. Vera Traditio, & veritatis vera Imago, quæ in senectute sua perpetuo iuvenula, & in hyeme sua perpetuo virens, nec corruptioni vlii, nec rubiginè obnoxia est, similis statuis Demettij, quæ post multos annos pristinam pulchritudinem & nitorem retinuerunt. Quid tandem fiet de nobis, inquit Divus Basilius, si quidquid non invenitur in Evangelio, rejiciemus? Quis docuit nos, scripto id, quod quotidie facimus & omnibus horis, signo Crucis nos munientes? Quis docuit nos, ad Orientem conversos precari? Quis docuit nos, verba, quæ ostendentes Sacramentum populo pronunciamus, benedictionem olei super eo, quem baptizamus, eiusdem applicationem, & ceteros ritus Baptismi? Ex muta traditione omnia ista habemus; quæ sola conservavit Religionem, fecitque, ut de ætate in ætatem, de sæculo in sæculum propagaretur derivareturque. Id quod inter ipsos Ethnicos etiam, sapientes agnoverunt. Sic enim Euripides:

*In rebus ad cultum deorum & cœlis unum
Spectantibus, noli sophisticari,
Sed crede prisca quod docuit Antiquitas
Sine ampliori mentis ulla indagine.*

V. Et quæso, considerate hoc mecum paulisper vos mundi Reformatores, qui tam facile ad mutandam Religionem accingimini. Si Turca aliquis, aut Iudæus Genevam veniat ad amplectendum Christianismum, detisque ei in manus Novum Testamentum, hæc adita regula nihil esse recipiendum, nisi quod in sacris eius libris discrete expressum sit, quomodo poterit iste ad Christianismi normam sese conformare, & Credo suum, sive Symbolum Apostolorum recitare, quod in Scriptura non reperitur, & si Hieronymo credimus, non nisi in tabulis cordium scriptum fuit, manu traditionum, non autem atramento & charta consignatum? Quomodo adorabile Sanctam Trinitatem, quum hoc verbum nulli existeret? Quomodo credet, esse aliquam Scripturam Veteris Testamenti? Esse Sacramentum? *Epist. ad Theosal. d. Epist. 18. c. De corona militis.*

manas istas esse traditiones, quas Ecclesia Romana nobis obrudat. Distinguendum erat Calvine, inter traditiones hominum, & traditiones Ecclesie. Contra illas clamat Dominus, traditiones terræ, aut potius traditiones Satanæ; non autem contra has, quæ non immerito appellatur traditiones Cæli, quibus Iohannis verus Scripturæ sensus innitur, traditiones divinitus humanæ, natæ ante Scripturam. Hæc erat illa præclara admonitio S. Ignatij iam iam martyrio coronandi, dicentis ad Christianos, non quidem, *Custodite, qua scripta sunt*, sed, *Custodite traditiones Apostolicas*: Recordamini ea, quæ audistis prædicari, Cum qua consonat illud Pauli, **MANETE IN FIDE, TRADITA.** Quærit successor Calvinus (f) quum ad Patres, & traditiones Ecclesiasticas remittitur, num inter Deum & homines opus sit Mediatoribus & arbitris? Qua quidem ratione, si omnes omnino iudices rejiciamus: nonne immortales sicut lites nostræ? Illud quidem lepidum est, quum ad controversias nostras dirimendas talem aliquem eligendum dicit Calvinista, qui nec sit Papista, nec Evangelicus. Iam enim oportebit vel Rabbinum aliquem Iudæorum, vel Mophthia Turcarum, vel Brachmanum Indorum, controversiarum iudicem constituere. Sic Arius disputationis suæ arbitrium Echnico deferebat. Equidem perinde facitis, ut obstinati causidici, originem ducentes à decrepita illa litigatrice Ptolémaide, quos litigandi libido in mutuum exitium armat. Controversia illorum posita est in interpretanda causa Testamenti, hunc titulum pro sua quique causa allegat; hinc illi patrocinium querit. Cuius litis si nulla pars alium iudicem velit admittere, quam illud ipsum instrumentum, ex quo orta est controversia pendebit causa usque ad diem iudicij. Si duo Aduocati, cupientes suæ quisque clientis causam defendere, vnam eandemque legem tanquam decisivam controversiæ, in suum quisque sensum trahat, & suo negotio accommodet, alia tamen atque alia ratione neutri fides adhibetur, sed adveniunt veteres Doctores, qui nullo istarum partium studio, ut quarum causa nonnullam agitata fuerat, super ijs incommodis, quæ præviderunt instituta, formales decisiones prodiderunt, quarum ratione futuræ controversiæ terminarentur, ut ille solus causam obtineat, pro quo faciunt Doctorum responsa. Magnus agitur & diuturnus iudicialis processus inter Catholicum, & Lutheranum ac Calvinistam; immo o-

mnes qui unquam erunt, Hæreticos. Status controversiæ vertitur in interpretatione Scripturæ, hi sunt tituli utriusque partis communes. Affirmat unus locum istum hoc modo esse intelligendum, idque probat per alios locos. Idem negat alter, & per collationem aliorum testimoniorum in alium sensum eum detorquet: uterque interpretationem suam mordicus tenet, nec vult à sententia discedere. Quo pacto suis imponetur huic contentioni, nisi recurramus ad iudices ac testes Christianæ antiquitatis, non suspectos partibus, propterea quod cum nostris litibus nihil illis fore olim nec nunc est negotij? Num fieri potest, ut omnes sint recusabiles, & inter tam multos non reperiantur tot, qui sufficiant huic causæ ultimo iudicio decidendæ, possintque testari, quid Ecclesia primitiva semper crediderit? Agite, inquit in prima illa secula quibus affirmatis Ecclesiam fuisse in candore suo & pura puritate (Calvinus vester quingentos annos integritati eius adscribit) eligite vobis hominem aliquem Dei, illius temporis, quem pro supremo iudice, vel teste admittatis: secus, criminis vobis intentati vos reos declarabitis. Fuit hæc conditio non ita pridem à me oblata. Ministro prope hanc civitatem Burdigalensem concionanti. *Habeamus, inquam, præter Bibliam sacra, solum D. Augustinum pro iudice, aut pro teste sententia, quam Ecclesia sui temporis tenuit, ut qui eam accepit ab Apostolis, ministerio præcedentis Ecclesie: ac quiescamus in auctoritate ac sanctitate magni huius viri, qui lumen fuit Ecclesie, vel potius in illius temporis Ecclesia integritate, restituta per ipsum.* At ille, *Placet, inquit, si quidem iudicium ipsius sit Scriptura consentaneum, Hoc est pseudothyrum illorum, quo semper solent elabi. Et cogitandum mihi fuerat, nunquam eos vnus Patris iudicio stare, nec plurium etiam, ac ne omnium quidem: & scire eum, inueniri in S. Augustino (g) successionem Ecclesie Catholica in pastoribus & doctrinam, continuatam, inde ab Apostolorum Principe diuo Petro, usque ad Pontificem Anastasium, qui illius tempore præsidebat. Missam quam in Ecclesia nostra canimus, Orationem pro defunctis, sexcentis in locis, Sacrificium à matre eius expetitum, ad consolationem*

Pp 3

nem

f Beza de not. Eccles. Lassus, in def. Volani g Aug. lib. 1. de vit. cre. cap. 17. Serm. de temp. lib. 9. cap. 14. lib. de gen. cont. Mani. lib. 2. cap. 20. super Psal. 33. Lib. 17. de ciuit. cap. 3.

nom anima ipsius iam mortua. Omnes eos, quorum infecte sunt peccato anima, aut ad aeternum ignem condemnari, aut igne purgatorio expiari. Sacrificium Corporis & Sanguinis Iesu Christi secundum ordinem Melchisedech, ubique terrarum in usu fuisse. Missam, inquam, nostram, qua omnibus Veteri Testamenti Sacrificijs successit. Redemptorem mundi, illum ipsam carnem, quam à Virgine Maria assumpsit, manducantem nobis dedisse, ad salutem nostram, & illud ipsum corpus suum manibus tenuisse, quum panem consecratum porrigeret. Festorum in honorem Martyrum observationem, Ceremonias Baptismi, Sanationem per invocationem Sanctorum: Imagines nostras, Observationem Quadragesimalis ieiunij, qua siue Ierusalem, inquit, ab Heretico discerni: Peregrinationes nostras, Processiones, quibus femina quadam caca, visum recuperavit, quum reliquias S. Stephani attigisset. Denique verum Deicum esse illum, qui in Ecclesijs Catholicis viget, non autem in horreo aliquo. Has condiciones si detrectaueritis, Domini Ministri, idem de vobis statuatur, quod olim de reis Romanis, qui propter recusatum arbitrium Catonis condemnati fuerunt, propterea quod iudicio tam boni viri se submittere renuentes, diffidere innocentiae suae viderentur. Quod si suspectus est vobis Augustinus, hanc vobis prerogatiuam concedimus ut optionem habeatis inter omnes; nos ac vnum quidem recusamus: Nam nec vllum inuenietis, qui vestram Confessionem tenuerit: sed omnes, ut dixi, nostram tenuerunt. Admonet me vestra ratio (veniam mihi date, si placet, scio enim omnes comparationes odiosas esse) reorum qui in tholis quæstorij nostris compedibus vinciti sedentes, ut imminentem ceruicibus gladium auertant, non testantur, sed etiam iudices detrectant, & per varia diuerticula caussidicorum, mille rimas quærunt, mille comminiscuntur effugia, prouocant ab vno Parlamento ad alterum: membranas extendunt, ut vitam extendant: & tandem tamen necesse est ut dedant se, factumque confiteantur vel in pegmate. Fugite, quantum potestis. Omnes tergiversationes vestras, omnia diuerticula vestra nihil sunt aliud quam dilationes, & mortis exigua mora. Euadere non potestis, quin ad extremam super scamno sanctæ Antiquitatis extendamini, ibique contortis funibus manus pedesque vobis constringantur: hæc erunt rotæ, hæc fidiculæ, quæ veram confessionem à vobis extorquebunt, ia-

cientque, velitis nolitis, ut non loqui tantum veritatem, sed clamare etiam compellamini. Et vos, qui extra Ecclesiam Catholicam degentes, sentitis ab Angelo vestro bono animam vestram tangi, impulsuque arteriarum conscientiae vestrae in paroxysmum & continuam Melancholiam vos conijci: si vllum vos, tangit sanitatis vestrae desiderium, relicto aë palustris, in quo à Doctoribus vestris detinemini, migrate in caelum mitius, deambulantisque in veterum illorum hortulis, syluulis & florentibus pratis, ex alucolis illorum diuersis nunc hanc, nunc illam plantam decerpite, atque ex ijs salutarem portionem miscete, non tantum leuamen aliquod morbi vestri, sed plenam sanitatis restitutionem expectari. Omittite omnes istos nouos scriptores & tritiosque partit, eosque si non ut contentiosos litigiososque, ac saltem ut suspectos repudiate: Eos legite, qui sub factiosis istis omnibus Papistarum aut Calvinistarum non comprehenduntur: & ausim affirmare, non peruenturos vos vel ad tertium sæculum, quin manus daturi sitis, si quidem in ipsis fontibus eos conspiciatis, non autem truncos mutilosque in libris Doctorum vestrorum, qui fucum vobis faciunt, & contra propriam conscientiam loquentes. S. Hieronymum, S. Augustinum & ceteros Patres introducant. Gestietis ad Ecclesiam Catholicam, tanquam ad portum & asylum vos recipere. Sed quid? plerique vestrum contrariam rationem amplectuntur, & quemadmodum animal illud, quod natura perpetuis tenebris addixit, in lucem protractum, sponte sua interram remigrat, noctem requirens suam: ita isti, si quis apud Santos Dionysium, Cyprianum, Hieronymum, Basilium, & Augustinum, ostendere illis velit solem Ecclesiae Catholicae, ad Lutheri, Caluini, Bezz, Mornæ, aut etiam priuati sui iudicij tenebras continuo recurrunt, & quotidie magis magisque istis diuerticulorum laqueis sese implicant, nec redeunt ex labyrintho erroris, donec incidant in fauces Minotauri. Vno tantum homine opus fuisse Scriptura affirmat, qui Paralyticum deportaret in piscinam, ut à morbo tam diuturno liberaretur. Et ad vos tam multi operam suam obtulerunt: vos saltem deportari vos patimini, & à malo, quod tam diu animas vestras exercet, liberabimini. Verum perinde sopiti estis, ac glires, quæ ne quidem admotis ad nates addep-

ibus sulphuratis expurgantur. Illud habere pro verissimo axioma, fieri nullo modo posse, ut quis Patres legat sine præiudicio, & maneat Calvinista: omnem q; hac de re controuersiam huc tandem recidere, utrum standum sit potius iudicio vnus Caluini, aut alterius cuiusdam talis Doctoris, quam omnium, qui inde ab Apostolorum temporibus ante ipsum fuerunt, Christianorum & Ecclesiarum, siue in definiendo, quænam sit Scriptura Canonica, siue in ipsa Scriptura interpretanda. Deprehendemus autem, semper in negotio Christianæ Religionis nouitates damnatas fuisse per antiquitatem Ecclesiæ Christianæ, & particularitatem per vniuersalitatem communemque sedecim integrorum seculorum consensum.

VII. Quod si vnus, duorum aut trium sæculorum antiquitas antiquis illis Patribus Ecclesiæ defensoribus clypei loco fuit aduersos tot genera hæresium illam oppugnantium; quantum roboris inesse censebitis tam multorum sæculorum, quam nos possumus iactare, præscriptioni? præ qua certæ modernæ istius Religionis risu digna est vetustas, quæ vix triginta aut quadraginta miseræ hiemes vidit, easq; mille tempestatibus ac procellis terribiles? Quæ est ista, inquit Launæus in conuersione sua, præclara antiquitas? Ego ipse tam sui origini vicinus, ut à primis negotium mihi fuerit exhibitum, qui prædecesores non habuerunt, nec vlli alteri successerunt. A deo recens est ista antiquitas, ut adhuc sit in ipso ortu suo. Id quod vel solum satis est ad euertendum, quidquid sese Ecclesiæ Catholicæ audeat opponere. Tu qui in precio habes vetustum aliquod numisma ærugine obductum, aut columnam semidirutam, aut inscriptionem pæne exesam, quique eiusmodi monumenta in altiore theca arcæ tuæ, tanquam cimelia quadam, asseruas, & magna delectatione perfunderis, dum in istis figuris defiguratis notatisque preciosæ illius adeoque incuruæ vetustatis rugas obseruas, quique, ut Poeta quidam cauit,

*Miraris veteris fragmenta exesa Colossi,
Et numos tumbasque notis fugientibus olim
Inscriptas, & quidquid habet veneranda vetustas.*

Quid est cur in negotio Religionis tam parum tribuis antiquitati? Illud nimirum (fatere quod conscientia distat) quoniam in omnibus Ecclesiæ Catholicæ angulis illa radiat atque effulget. Præserte speciem quæ vultis, Ministri Calviniani, & quantū

vultis, mendaci Plessæi præfatione negotium vestrum fucate, dissimulate, incrustate; facile est vobis præteritum aliquem inuenire, & istū declinare. Sed quidquid etiam præteratis, nihil est tamen, quod magis conscientiam vestram fodiat, quam memorabilis & vniuersalis ille Christianæ antiquitatis consensus, qui olim inter mille hæreses S. Augustinum & omnes Patres in Ecclesia retinuit; magnus est iste & venerabilis testis. Nefas est loco mouere sacros limites ab antiquitate constitutos, ad Religionis sanctæ & inuolabilia iura distigenda. Semper optimum est quod est antiquissimum, & antiquissimum quod optimū. Credere oportet veteribus, ait vnus ex Patribus nostris, tanquam melioribus, & Deo propinquioribus: ad quos ipse non raro nos remittit. Hæc sunt arma veteris illius bellatricis Ecclesiæ, nunquam deponenda è manibus. Non loquor autem de humana illa antiquitate, quam Sapientes receperunt, quam nonnemo appellat sociam sapientiæ & vicinam diuinitatis: sed de Christiana antiquitate tantum, aut, ut dicā clarius, de illa fide, illa doctrina, quam amplexi sequutique sunt vniuersim omnibus seculis, omnes Christiani, inde ab origine sua, à temporibus nimirum Iesu Christi, hoc est, ij, quos audire, & quibus tanquam ipsi Deo obedire cœlesti voce iubemur, quosque eadem negat errare posse simul omnes in idem consentientes. Et hic quidem tam mirabilis consensus Spiritui nostro testatur, non posse eundem aliunde quam à Dei spiritu proficisci. Et qui alibi deprehenduntur per longum annorum spacium soli Christianorum nomine appellati, siue Christianismum professi fuisse, immo qui sunt Commissarij Legatiq; Dei, & bonorū ipsius dispensatores, & Cœli ianitores, ut loquitur Scriptura.

DE CALVINO, QVI OMNES
ceremonias aboleuit: deque modis quibus
primi Christiani Paganos ad Christianismum adduxerunt.

CAPVT III.

ARGVMENTVM.

- I. Lutherus quasdam Ecclesiæ ceremonias retinuit, Calvinus omnes penitus aboleuit.
- II. Caluini de ceremonijs iudicium.
- III. Christiani cum Paganis multa habuere communia.
- IV. Cere-